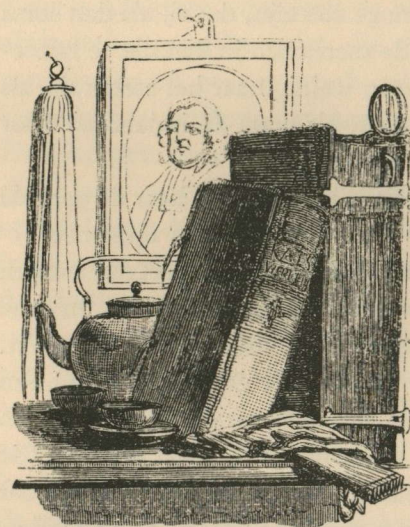

DE HOFJESJUFFROUW.

nder de echt-Hollandsche figuren behoort zeker ook die, welke wij hierboven hebben zoeken aan te duiden onder den naam van de hofjesjuffrouw. Wij bedoelen daarmede een bewoonster van de vele gestichten van dien aard in ons land aanwezig, welke van de waarachtige weldadigheid onzer natie zulk een treffend getuigenis afleggen, waaraan men de benaming van *hof* of *hofje* geeft. Zulke gestichten zijn een soort van kloosters; met dat onderscheid, dat de personen die er in wonen, niet in *activo*, maar in *passivo* zusters van barmhartigheid, en geen uitdeelsters, maar voorwerpen van weldadigheid zijn. Ook zij ontvluchten overigens achter de hooge muren de wereld, welke zij moede zijn geworden. Veelal zijn het gewezen keukenprinsessen, die met de medaille van vijftigjarigen dienst (gedurende welke zij bijna altijd in 't vuur geweest zijn), gepasporteerd en met een plaatsje op zulk een vrouwelijk invalidenhuis begiftigd worden. Daar ziet

zich nu de hofjuffer op een oogenblik uit het drukste gewoel der wereld, in een kloosterachtige afzondering overgebracht. Geheele dagen, ja, weken achtereen, ziet zij door de reet van haar gordijntje niets anders dan de cellen harer medejuffers en de leeuwerikken-zode, met een kransje van palm omgeven, en met goudsbloemen en citroenkruid beplant, die zij met fierheid haar *tuin* heet. Ook hoort zij van de wereld niet veel meer, dan zij er van ziet. De ongewoonte van menschen te zien, maakt haar gaandeweg menschenschuw, zoodat zij gedurig zeldzamer haar steenen kooi verlaat. Het moge zoo zijn, dat zij bij het lezen van de Haarlemmer Courant — die een maand na den tijd het hof met dreigende nieuwstijdingen beroert, die al lang in wind of water vergaan zijn — bij het doorloopen der advertentiën, onder uitroepen als deze: „Wel, wel, is die ook al dood? Jongens, jongens, wat krijgt die vrouwen en kinderen! Kijk, kijk, dat bruidje heb ik nog als kind op m'n armen gedragen!” het moge zoo zijn, dat zij als dan soms den lust in zich voelt opkomen, om de menschen in kwestie te bezoeken; maar even zeker is het, dat zij even weinig naar het sterfhuis, als naar de kraamvrouw of het bruidje gaat, als ware zij inderdaad door kloostermuren van haar gescheiden geweest.

Maar wat Eldorado, wat tooverpaleis is het dan, dat haar de geheele wereld vergeten en verachten doet? Laat ons het eens opnemen.

Het huisje van de hofjuffrouw, — dat het bewijs oplevert dat atomen kunnen verdeeld worden, — is in twee vertrekjes gescheiden, in eene van welke zij slaapt, terwijl het andere haar woonvertrek uitmaakt. Een beschot, tusschen dat vertrekje en de deur geplaatst, vormt een nauw gangetje, dat met eenzijdige voorkeur voor pijpestelen en dunne menschen is aangelegd. Daar zit ze op een houten vlonder, (de ramen zijn doorgaans hoog en de hofjuffer nieuwsgierig), en beheerscht van die hoogte het geheele hofplein met haar blikken. Fijne matjes, zoo glad geboend, dat men er op loopen moet als op een stijfgespannen koord, dekken de verhevenheid waarop zij woont. Op de tafel, waaraan zij zit, vindt men onder anderen in den regel: een zwart segrijnen bijbel met zilveren sloten, en met een zilveren bril tusschen de bladen ingestoken, (de knijpbril staat op den neus); een melkkannetje met hyacinten, seringen, of ook 's winters zevenjaarsbloempjes, en bij ontstentenis daarvan, gele of witte papierbloemen; een snuifdoos; een trommeltje met kokinjes; een breikous van zwart sajete enz. Aan het

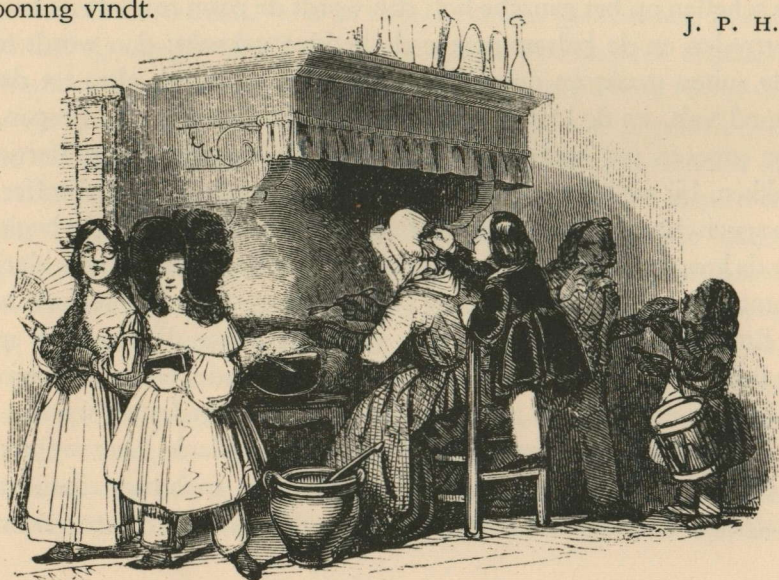
schot, tegenover de bewoonster, hangen eenige schilderijen, vooral dominees met krulpruiken; tooneelen uit de H. S., als een verloren zoon, in modern costuum, en andere; soms ook een mislukt heeren- of damesportret, dat haar als een erfstuk, ter gedachtenis aan haar ouden meester of meesteres, geschonken is, wier beeld haar dankbaar geheugen, in het monster, dat voor haar oogen hangt, best herkent. Achter de hofjuffer staat een kastje van mahoniehout met glazen deuren. Op de planken van dit prachtmeubel, dat voor haar een etagère vervangt, staat menig artikel, dat de fraaiste nieuwmodische etagère versieren zou, als daar zijn: lange lijzen, koppen met de zes merken, roode Lilliputpotjes; gezwegen nog van de borden van den spinnekop en de schalen van de krab. Naast dit kastje staat een ijzeren pot, waarop zij elken middag haar sober maal kookt, en waaraan zij zich 's winters verwarmt, tot dat er aan haar koud bloed geen ontdooien meer is. Op deze wijze leeft de hofjuffer het gansche jaar in dezelfde afzondering en stilte voort, die slechts eenmaal 's jaars door een dag van drukte en gewoel wordt afgebroken: het is de dag, als zij de kinderen uit het huis van haar vorigen dienst ten eten genood heeft. Dan worden de geplooid gordijntjes opengeschoven, dan wordt de dikke poes naar de vliering verbannen, dan ruimt de bijbel zijn plaats op tafel voor dobbelsteenen, pachtpenningen en lottospel; dan brandt in huis het vuur en sist de pan; dan knarst buiten de pomp en klinken de schellen op het gansche hof; dan wordt de palm rondom de tuintjes vertreden en de balsaminen in de bedden geknakt; dan wordt tegen alle ruiten getikt en over alle onderdeuren geknord, alles tot dat de avond valt, en de kleine hoop, met een komfoor en poffertjespan, om een grooten pot met melkbeslag vergaderd wordt, om poffertjes te bakken, bij welk feest de arme gastvrouw een droevig slachtoffer van de speelschheid harer gasten is; terwijl de naweeën eerst recht beginnen als de knapen naar huis zijn en ieder van de hofjuffrouwen haar klachten komt inbrengen tegen de stoute bengels, die zij op 't hof gehaald heeft.

En toch schijnt ze nog te leven voor dien eenen dag; en toch spaart ze daar alles voor, en heeft er alles voor ten goede; en toch zal zij dien blijven viere, tot dat zij de steenen trappen afgedragen wordt.

Zoo hebben dan deze hofjes-juffrouwen ondanks haar weinig bekoorlijk, en veelszins belachelijk voorkomen, toch haar eigenaardige deugden, die haar iets belangrijks, en zelfs bij wijlen iets verhevens

geven. Het hof is een doos met oude ongangbare potstukken, maar van echt gehalte. In deze gebroken vaten ligt een schat van verknochtheid en trouw aan hen, wien ze vroeger hebben toebehoord, helaas! die gedurig zeldzamer wordt. Misschien is het een zwartgallige inval, maar ik vrees, dat onze dienstboden niet meer zoo vele hofjes met oude trouwe zielen zullen kunnen vullen, als ik gekend heb. O tijden! o zeden! moet dan het bederf uwer nieuwigheden zelfs de hofjes, die wijkplaatsen des ouderdoms, aantasten? Doch ik wil mij aan die treurige denkbeelden niet overgeven. Vooralsnog zijn er op deze musea van antiquiteiten, een menigte van zulke gebroken standbeelden der godin *Fides*. Daarheen neem ik mijn toevlucht, wanneer de wuftheid en ondankbaarheid der jonge wereld mij bedroeft, en verkwik mij aan die levende toonbeelden eener trouw, als die — de dames vergeven mij de vergelijking — van den ouden Fidel, die van zijn hartstocht voor hazen- en patrijzenbouten, als laatste en eenige liefde de verkleefdheid aan zijn meester heeft overgehouden. Ik denk, dat op dit oogenblik menigeen met verteederding aan de liefde denkt, hem als kind door zulke oude getrouwen om zijner ouderen wil bewezen, en tevens met schaamte om de jongensachtige ruwheid, waarmede hij die liefde heeft betaald. Nu, de goede oudjes hebben het ons vergeven, en zijn met goede wenschen en beden voor ons op de lippen ter ruste gegaan, naar dat andere hof, waar de trouw van hen, die er hun intrek nemen, nog betere belooning vindt.

J. P. H.

DE NEDERLANDEN.

KARAKTERSCHETSEN, KLEEDERDRAGTEN, HOUDING EN VOORKOMEN

VAN VERSCHILLENDE STANDEN.

TWEE HONDERD TEEKENINGEN

VAN DE VOORNAAMSTE NEDERLANDSCHE KUNSTENAREN.

TEKST VAN DE BESTE SCHRIJVERS.

GRAVUREN

VAN DEN HEER HENRY BROWN.

OPGEDRAGEN

AAN HARE MAJESTEIT DE KONINGIN DER NEDERLANDEN.

's Gravenhage,

NEDERLANDSCHE MAATSCHAPPIJ VAN SCHOONE KUNSTEN.

BESTUURDER J. J. VAN RYCKEVORSEL.

1841.

Dit boek is uitgegeven in 150 exemplaren.
 Het is verscheen in 1945 doch werd vroeger
 reeds en gedrukt in 1941. De uitgave
 werd door de Duitschers verboden omdat
 er eenige gedeelten van de Camera Obscura
 van Nicolaas Beets in zijn opgenomen,
 welk boek door de Duitschers verboden
 was wegens een anti-Duitsche villa-
 leij, die hierin eger schijnt voete
 komen.

Het jaartal 1936 is „Camouflage“.
 De Duitschers hebben in 1941 het retrib
 willen vereenigen doch dit is tijdig
 „aangehouden“. De natijzen der
 Leekening hebben zij eekes keunen
 aekedalen en deze reeden vereen-
 lijd, waardoor reidrechten van deze
 oude Leekening reeden uitgesloten
 lijn. Gelukkig waren de afdrucken,
 die reedig waren van de bove-
 rende 150 exemplaren reest
 en oek, „aangehouden“.

Rotterdam December 1945.

J. Harduiker.